Prof. dr hab. Jan Klimek

Uszczelnienie czy zaostrzenie przepisów dla fundacji rodzinnych?

Wstęp

Możliwość powołania fundacji rodzinnej miała na celu ułatwienie międzypokoleniowej sukcesji, uporządkowanie zasad przekazania jej kolejnym pokoleniom i przyszłej profesjonalizacji zarządu nad firmą. Dla rzemiosła sukcesja ma wymiar szczególny – oznacza nie tylko przekazanie biznesu, ale też wartości, tradycji, doświadczeń, wiedzy i kompetencji. Sukcesja jest dziś największym wyzwaniem firm rzemieślniczych w Polsce, bo młode pokolenie nie chce przejmować rodzinnych biznesów. Ten proces utrudniają m.in. zmiany legislacyjne, niedostosowanie edukacji, wysokie koszty stałe, zanikające zawody rzemieślnicze, starzejące się społeczeństwo i spadająca liczba młodych rzemieślników. Skalę problemu potwierdza fakt, że wg danych GUS przedsiębiorcy w pierwszej połowie 2026 r. zarejestrowali o 6 408 mniej działalności w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2025 – spadek o 3,6%. Odnotowano także 202 upadłości przedsiębiorstw, czyli o 12 więcej – wzrost o 6,3% w porównaniu do pierwszej połowy 2025 roku[1]. Niepokojąco wyglądają także statystyki rejestru CEIDG, w którym przedsiębiorcy złożyli 108,1 tys. wniosków o wykreślenie działalności – wzrost o 8,4% w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2025. Natomiast zawiesili o 6,7% więcej działalności r/r[2].

Propozycje opodatkowania fundacji rodzinnych do tej pory spotykały się z krytyką m.in. Rady Przedsiębiorczości, w której skład wchodzi Związek Rzemiosła Polskiego. Rada odnosząc się do propozycji Ministra finansów postulowała o „realny dialog z biznesem”[3]. Planowane wówczas zmiany, oceniane jako radykalne i niekorzystne, nie weszły w życie. Obecnie rząd przyjął projekt nowelizacji opodatkowania fundacji rodzinnej (UD447[4]) i 29 września 2026 r., skierował go do Sejmu pn. *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych*

[1] *Rejestracje i upadłości przedsiębiorstw w 2 kwartale 2026 r. Tablice w formacie XLSX,* https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5502/29/30/1/rejestracje_i_upadlosci_przedsiebiorstw_w_2_kwartale_2026.xlsx, Tablica 1 i 3.

[2] W. Cyrny, *W pół roku z polskiego rynku wyparowało ponad 100 tys. firm. Nowe przepisy dobijają mały biznes*, https://strefabiznesu.pl/w-pol-roku-z-polskiego-rynku-wyparowalo-ponad-100-tys-firm-nowe-przepisy-dobijaja-maly-biznes/ar/c3p2-29239093

[3] J. Klimek, *Fundacje rodzinne – czy będzie zmiana reguł w trakcie gry?*, ZRP, Warszawa, luty 2025.

[4] https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12413507/katalog/13220856#13220856

oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (druk nr 3148)[5]. W dniu 23 października br. uchwaloną Ustawę przekazano Prezydentowi i Marszałkowi Senatu. Senat w dniu 27 października 2026 r. wprowadził poprawkę do ustawy[6]. Tym samym proces legislacyjny pozostaje w toku.

Rządowy projekt ustawy dotyczył: uszczelnienia zasad opodatkowania fundacji rodzinnych i ograniczenia możliwości wykorzystywania preferencji podatkowych niezgodnie z celem, dla którego powstała ta instytucja[7]. Jednak ww. projekt zakłada również m.in. podwyższenie stawki CIT od określonych świadczeń z 15 do 19 proc.[8]. Czy zmiana prawa dla fundacji rodzinnych zniechęci młode pokolenie do wzięcia odpowiedzialności za firmę i utrudni sukcesję?

Stanowisko organizacji pracodawców

Na etapie konsultacji projektu UD447 organizacje pracodawców wniosły pewne uwagi. Z perspektywy Związku Rzemiosła Polskiego projekt wprowadza zbyt krótkie vacatio legis – przepisy mają wejść w życie od 1 stycznia 2027 r. Tego zdania jest też Konfederacja Lewiatan. „Biorąc pod uwagę zakres projektowanych zmian oraz ich wpływ na istniejące struktury majątkowe, inwestycyjne i rodzinne, termin ten może okazać się niewystarczający dla bezpiecznego dostosowania się fundacji rodzinnych do nowych zasad”[9] – postulowano więc o wydłużenie vacatio legis do co najmniej 6 miesięcy.

Pracodawcy **pozytywnie oceniają projektowane rozszerzenie zwolnienia PIT na zstępnych rodzeństwa fundatora**. „Zmiana ta odpowiada funkcji sukcesyjnej fundacji rodzinnej i może ułatwić tworzenie fundacji rodzinnych przez rodzeństwo, w szczególności w sytuacjach, w których majątek rodzinny został odziedziczony lub jest współtworzony przez kilka osób z jednego pokolenia[10]. Według Business Centre Club „zmiana zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę, ponieważ usuwa mniej korzystne opodatkowanie fundacji tworzonych przez rodzeństwo”[11]. Sugerowano jednak doprecyzowanie, że „zwolnienie obejmuje świadczenia otrzymane po 31 grudnia 2026 r., niezależnie od daty utworzenia fundacji i nabycia prawa do

[5] *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=3148
[6] https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/14796/druk/886a.pdf
[7] *Rządowy projekt ustawy skierowany do Sejmu*, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-0610-167-26
[8] *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, wyd. cyt.
[9] *Zestawienie zgłoszonych uwag oraz komentarz projektodawcy*, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf
[10] Tamże.
[11] Tamże.

świadczenia”[12]. Równie pozytywnie oceniano „**ideę wprowadzenia czasowego mechanizmu przejściowego przewidującego częściową neutralność podatkową** zwrotu fundatorowi określonych nieruchomości oraz praw majątkowych wniesionych albo przekazanych nieodpłatnie do fundacji rodzinnej przez tego fundatora przed dniem 1 stycznia 2027 r.”[13]. Częściowo pozytywnie oceniany był także „**kierunek doprecyzowania regulacji w obszarze tzw. ukrytych zysków fundacji rodzinnej**, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykorzystywaniu finansowania dłużnego jako substytutu świadczeń podlegających opodatkowaniu. Zastrzeżenia budzi jednak projektowane rozszerzenie katalogu ukrytych zysków na pożyczki udzielane podmiotom powiązanym, w szczególności w zakresie, w jakim finansowanie jest udzielane podmiotom, którym fundacja rodzinna może udzielać pożyczek w ramach dozwolonej działalności gospodarczej”[14]. Jeśli chodzi o objęcie fundacji rodzinnych podatkiem CFC i exit tax, **kierunek przeciwdziałający wykorzystywaniu struktur zagranicznych** zdaniem Business Centre Club „można uznać za uzasadniony, ale projekt wymaga przepisów dostosowanych do modelu fundacji rodzinnej. W szczególności brakuje zasad ustalania CFC w specyficznym modelu fundacji. Nie jest jasne stosowanie exit tax do aktywów, których zbycie w Polsce korzystałoby ze zwolnienia”[15]. Pracodawcy negatywnie ocenili m.in.[16]:

- **ustalenie stawki ryczałtu od świadczeń i mienia fundacji rodzinnej, na poziomie 19%**. Postulowano o pozostawienie stawki podatku na poziomie 15%;
- **ograniczenie zwolnienia podatkowego dla fundacji rodzinnych w zakresie najmu krótkoterminowego i komercyjnego**, które jest zbyt szerokie, a regulacja nie uwzględnia uzasadnionego najmu na inne cele, np. na statutową działalność organizacji społecznych lub zawodowych;
- **długość okresu lock-up, tj. 36 miesięcy** liczonych od końca roku kalendarzowego, która może być zbyt restrykcyjna w niektórych przypadkach.

Po konsultacjach część zmian ocenianych przez organizacje pracodawców negatywnie wycofano. Jednak część utrzymano, jak chociażby te dotyczące vacatio legis, które uznano za niezasadne.

Fundacje rodzinne mają płacić więcej

[12] Tamże.
[13] Tamże.
[14] Tamże.
[15] Tamże.
[16] Tamże.

Co zostało uwzględnione w *Rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*? Według Ministerstwa Finansów proponowane rozwiązania stanowią, przede wszystkim, odpowiedź na potrzeby dotyczące uszczelnienia systemu podatkowego w zakresie opodatkowania fundacji rodzinnych, a w omawianym projekcie zapisano[17]:

- **rozszerzenie zwolnienia z PIT dla części członków rodziny fundatora.** W projekcie wprowadzone zostały normy rozszerzające istniejące zwolnienia w podatku dochodowym od osób fizycznych świadczeń otrzymywanych przez beneficjentów fundacji rodzinnej oraz uprawnionych do otrzymania mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej. **Zwolnienie z PIT ma objąć dzieci i wnuki rodzeństwa fundatora, a także dzieci i wnuki jego pasierba.** Wprowadzono też pojęcie „członek rodziny fundatora";
- **podwyższenie podatku od świadczeń wypłacanych beneficjentom z 15 do 19%**;
- **objęcie fundacji rodzinnej opodatkowaniem dochodów zagranicznych jednostek kontrolowanych (CFC) i podatkiem od dochodów z niezrealizowanych zysków (exit tax)**;
- **opodatkowanie osiąganych przez fundację rodzinną przychodów z tzw. najmu krótkoterminowego.** Zwolnienie podatkowe znajdzie zastosowanie jedynie w przypadku najmu stricte mieszkaniowego (najmu długoterminowego) – tzn. sytuacji, gdy fundacja rodzinna wynajmuje wskazane w przepisie nieruchomości osobom fizycznym na ich własne potrzeby mieszkaniowe;
- **brak zwolnienia z podatku CIT w przypadku zbycia mienia wniesionego lub przekazanego nieodpłatnie do fundacji rodzinnej, jeżeli zbycie to nastąpiło przed upływem 2 lat** licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło to wniesienie lub przekazanie;
- **opodatkowanie osiąganych przez fundację rodzinną przychodów udziału w podmiotach transparentnych.** Zwolnieniu nie będą podlegały przychody z udziału w funduszu, spółdzielni lub podmiocie (o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy o fundacji rodzinnej), jeżeli nie podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym, a ich przychody, koszty, dochody lub straty są traktowane jako odpowiednio osiągnięte lub poniesione przez fundację rodzinną. Zwolnienie nie obejmie także przychodów z

[17] *Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf

udziału w spółce niebędącej osobą prawną. Ograniczenie korzystania ze zwolnienia odnosi się wyłącznie do takich przychodów, które korzystałyby ze zwolnienia, gdyby były uzyskane bezpośrednio przez fundację rodzinną;

- **doprecyzowanie katalogu tzw. ukrytych zysków fundacji rodzinnej.** Wprowadzenie do katalogu ukrytych zysków wartości umorzonych, przedawnionych lub odpisanych jako nieściągalne należności fundacji rodzinnej, w tym należności z tytułu pożyczek.

Jak wynika z Oceny Skutków Regulacji nowelizacja ma przyczynić się do wzrostu pewności prawa i jednolitości jego stosowania. Wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorców będzie jednak ujemny, jeśli chodzi o skutki finansowe. Projekt przewiduje także „wprowadzenie nowych obowiązków administracyjnych w zakresie włączenia fundacji rodzinnej w reżim przepisów o zagranicznej jednostce kontrolowanej (CFC)"[18]. Projektowana ustawa miałaby wejść w życie 1 stycznia 2027 r., bowiem jak podaje Ministerstwo w Uzasadnieniu projektu, wymaga tego ważny interes publiczny, a zakres zmian ujętych w projekcie nie uzasadnia zastosowania okresu vacatio legis dłuższego niż miesięczny[19].

Jak przygotować się na zmiany?

Chociaż fundacja rodzinna pozostanie najlepszą metodą sukcesji, to przez zmiany podatkowe może stać się narzędziem znacznie droższym i mniej dostępnym dla małych przedsiębiorstw. Dla firm rzemieślniczych, które już teraz zmagają się z rosnącymi kosztami stałymi i falą zamknięć, jest to kolejny czynnik destabilizujący. Przypomnę, że z raportu Instytutu Biznesu Rodzinnego *Barometr sukcesyjny. Ścieżki kariery pokolenia next generation w polskich firmach rodzinnych*, wynika że „zaledwie 8,1% sukcesorów deklaruje chęć przejęcia firmy po rodzicach"[20]. Patrząc na ogólną sytuację polskiej przedsiębiorczości nieustającym wyzwaniem pozostaje „tworzenie warunków, w których więcej osób będzie chciało i mogło przejść od pomysłu do własnego biznesu"[21]. Gdy popatrzymy na wyniki piętnastej edycji raportu *Przedsiębiorczość w Polsce – GEM. Polska 2026*, czytamy, że „chęć założenia własnej firmy deklaruje zaledwie 3%

[18] *Ocena skutków regulacji rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf

[19] *Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym…*, wyd. cyt.

[20] A. Lewandowska, Ł. Tylczyński, *Raport: Barometr sukcesyjny. Ścieżki kariery pokolenia next generation w polskich firmach rodzinnych*, Instytut Biznesu Rodzinnego, Poznań, 2017, s. 7.

[21] *Mamy miliony dojrzałych firm, ale wciąż za mało nowych biznesów. PARP publikuje nowy raport GEM!*, PARP, https://www.parp.gov.pl/component/content/article/91299:mamy-miliony-dojrzalych-firm-ale-wciaz-za-malo-nowych-biznesow-parp-publikuje-nowy-raport-gem

dorosłych Polaków”[22]. Według tego badania „wśród osób dorosłych (18-64 l.) 2,9% prowadzi młode przedsiębiorstwa (funkcjonujące na rynku nie dłużej niż 3,5 roku), natomiast 12,3% – firmy dojrzałe (działające ponad 3,5 roku)”[23]. Ponadto jak wskazują autorzy raportu „szczególnie niepokojąco przedstawia się (…) poziom przedsiębiorczości osób młodych”[24]. „Polska zajmuje 46. miejsce spośród 48 państw pod względem udziału osób prowadzących młode przedsiębiorstwa. (…) Jednocześnie pod względem udziału osób prowadzących firmy dojrzałe Polska zajmuje 7. miejsce”[25]. Jednocześnie „w niespełna trzy lata złożono blisko 6,7 tys. wniosków o rejestrację fundacji rodzinnej, a zarejestrowano ponad 3,4 tys. fundacji”[26]. Lata 2026–2028 będą jednak sprawdzianem dojrzałości. Kluczowym działaniem rodzin biznesowych będzie świadome używanie fundacji: aktywne zarządzanie majątkiem, profesjonalizacja ładu rodzinnego, integracja z modelem family office, edukacja next gen oraz kontrola ryzyk regulacyjnych, inwestycyjnych i reputacyjnych[27]. To oznacza przejście od myślenia o fundacji jako o strukturze prawnej do myślenia o niej jako o instytucji: takiej, która działa także po odejściu fundatora od bieżącego sterowania, utrzymuje spójność rodziny, chroni firmę przed przypadkowym podziałem i przygotowuje kolejne pokolenie do odpowiedzialnego właścicielstwa[28].

O ile omawiane zmiany przepisów dotyczące fundacji rodzinnych wejdą w życie w obecnym kształcie, prawnicy proponują przygotować się do nich odpowiadając na poniższe pytania[29]:

1. Jakie aktywa są w fundacji?
2. Czy działalność fundacji mieści się w art. 5 – katalogu działalności dozwolonej?
3. Czy planowana sprzedaż może wpaść w lock-up?
4. Czy struktury zagraniczne wymagają analizy CFC?
5. Czy finansowanie grupy generuje ukryte zyski?
6. Czy warto wycofać składniki majątku fundacji?

[22] A. Tarnawa, I. Krysińska (red.), *Raport z badania przedsiębiorczości Global Entrepreneurship Monitor Polska 2026*, PARP, Warszawa 2026, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-GEM-Polska-2026_v2.pdf, s. 4.
[23] Tamże, s. 9.
[24] Tamże, s. 4.
[25] *Mamy miliony dojrzałych firm…*, wyd. cyt.
[26] E. Kurek, K. Mrówczyński, A. Dziewicka, *Fundacje rodzinne w Polsce. Trzy lata nowego modelu sukcesji*, Bank Pekao, maj 2026, https://www.pekao.com.pl/dam/jcr:49594772-02b3-4d3c-bcf9-8069c2f3dbfa/fundacje%20rodzinne%20raport%20maj%202026.2026-05-13-11-58-14.pdf, s. 5.
[27] Tamże.
[28] *Fundacje rodzinne w Polsce. Trzy lata nowego modelu sukcesji*, https://www.pekao.com.pl/analizy-makroekonomiczne/publikacja.html?id=1ddbe508-83cf-4098-a30e-84fc8f550e9f
[29] J. Miłaszewski, A. Moryń, *Jak przygotować się na planowane zmiany?*, https://www.youtube.com/watch?v=KHkxyfz503k

Podsumowanie

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych zakłada istotne zmiany w zasadach opodatkowania fundacji rodzinnych. Zmiany te mogą stać się impulsem dla przedsiębiorców do głębszej weryfikacji planów sukcesyjnych. Odpowiadając na pytanie postawione we wstępie można obawiać się, że zaostrzenie przepisów prawa dla fundacji rodzinnych może nie zachęcać młodego pokolenia do przejmowania odpowiedzialności za firmę. Choć da się zauważyć pewne pozytywne rozwiązania ww. projektu, to podwyższenie podatku od świadczeń wypłacanych beneficjentom i nowe obowiązki administracyjne zamiast ułatwić sukcesję, mogą ten proces dodatkowo utrudnić. Problem sukcesji powinien stać się punktem wyjścia do szerszej debaty o przyszłości polskiej przedsiębiorczości. W tym kontekście ważną rolę odgrywają fundacje rodzinne i planowanie sukcesji.

Bibliografia

Cyrny W., *W pół roku z polskiego rynku wyparowało ponad 100 tys. firm. Nowe przepisy dobijają mały biznes*, https://strefabiznesu.pl/w-pol-roku-z-polskiego-rynku-wyparowalo-ponad-100-tys-firm-nowe-przepisy-dobijaja-maly-biznes/ar/c3p2-29239093

Fundacje rodzinne w Polsce. Trzy lata nowego modelu sukcesji, https://www.pekao.com.pl/analizy-makroekonomiczne/publikacja.html?id=1ddbe508-83cf-4098-a30e-84fc8f550e9f

https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12413507/katalog/13220856#13220856

Klimek J., *Fundacje rodzinne – czy będzie zmiana reguł w trakcie gry?*, ZRP, Warszawa, luty 2025.

Kurek E., Mrówczyński K., Dziewicka A., *Fundacje rodzinne w Polsce. Trzy lata nowego modelu sukcesji*, Bank Pekao, maj 2026, https://www.pekao.com.pl/dam/jcr:49594772-02b3-4d3c-bcf9-8069c2f3dbfa/fundacje%20rodzinne%20raport%20maj%202026.2026-05-13-11-58-14.pdf

Lewandowska A., Tylczyński Ł., *Raport: Barometr sukcesyjny. Ścieżki kariery pokolenia next generation w polskich firmach rodzinnych*, Instytut Biznesu Rodzinnego, Poznań, 2017.

Mamy miliony dojrzałych firm, ale wciąż za mało nowych biznesów. PARP publikuje nowy raport GEM!, PARP, https://www.parp.gov.pl/component/content/article/91299:mamy-miliony-dojrzalych-firm-ale-wciaz-za-malo-nowych-biznesow-parp-publikuje-nowy-raport-gem

Miłaszewski J., Moryń A., *Jak przygotować się na planowane zmiany?*, https://www.youtube.com/watch?v=KHkxyfz503k

Ocena skutków regulacji rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf

Rejestracje i upadłości przedsiębiorstw w 2 kwartale 2026 r. Tablice w formacie XLSX, https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5502/29/30/1/rejestracje_i_upadlosci_przedsiebiorstw_w_2_kwartale_2026.xlsx

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=3148

Rządowy projekt ustawy skierowany do Sejmu, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-0610-167-26

Tarnawa A., Krysińska I. (red.), *Raport z badania przedsiębiorczości Global Entrepreneurship Monitor Polska 2026*, PARP, Warszawa 2026, https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-GEM-Polska-2026_v2.pdf

Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf

Zestawienie zgłoszonych uwag oraz komentarz projektodawcy, https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/31B2788280FCC642C1258E81004D7777/%24File/3148.pdf